

למחרת מתחילים שמונת ימי טומאה נוספים.

ונמצא, שבמשך ארבעים ושמונה יום היתה מותרת לשמש:

בשבעה מתוך שמונת הימים הטהורים הראשונים.

בשבעה מתוך שמונת הימים הטהורים השניים.

וביום אחד מתוך שמונת הימים הטהורים השלישיים.

ומקשה הגמרא: הרי ארביסר הווי?

וסבר המקשה שאינה מותרת לשמש ביום האחרון של שמונת הימים הטהורים השלישיים, משום שראיית שמונת הימים הטמאים השלישיים התחילה בימי ח' ט' י' י"א לימי הזיבה והמשכה בימי א' ב' ג' ד' לימי הנדה, ונמצא שספירת ז' הנקיים התחילה ביום ה' לימי נדה ונמשכה בימי ו' ז' לימי הנדה וכן הלאה ביום ח' שהוא כבר מהימים הראויים לזיבה.

וסבר המקשה שאי אפשר למנות ז' נקיים של זבה בימי נדה, כאשר כבר ראתה בהם דם בתחילת ימי הנדה, על אף שימי הנדה שלאחריהם היו ימים נקיים. אלא, עליה לחכות עד שיחלו הימים הראויים לזיבה ואז להתחיל בספירת ז' הנקיים.

ומתרצת הגמרא: אמר רב אדא בר יצחק: זאת אומרת, ימי נדתה שאין רואה בהן, עולין לספירת ז' נקיים לטהרה מטומאת זיבתה! ולפיכך על אף שספירת ז' הנקיים התחילו ביום החמישי לנדתה אחרי שכבר

ראתה בארבעת ימי הנידה הראשונים, בכל זאת יכולה למנות שבעה נקיים החל מהיום הששי לנדתה ולטהר עצמה ביום השמיני.

דאיבעיא להו:

ימי לידה, שהם ז' לזכר וי"ד לנקבה, שאינה ט-ב רואה בהם דם, מהו שיעלו לספירת זיבתה של שבעה נקיים?

ומדובר שילדה כשהיא זבה, ופסקה מיד לאחר הלידה מלראות דם, והספק הוא אם יכולה לספור את שבעת הנקיים של זבה בתוך ימי הטומאה של יולדת.

וזה דומה לספק שלנו בזבה האם יכולה לספור את שבעת הימים הנקיים בתוך ימי טומאת נידתה, כאשר אינה רואה בהם דם.

אמר רב כהנא: תא שמע ממה ששנינו בברייתא:

ראתה שנים ימים דם, בתוך י"א יום של ימי זיבתה, ולשלישי הפילה, אבל, ואינה יודעת מזה הפילה אם נפל או דבר שאינו נחשב ולד, הרי זו ספק זיבה ספק לידה.

שיש לפנינו ארבע אפשרויות: שביום השלישי היא,

א. הולידה ולד בלי לראות דם, ונמצא שטמאה משום יולדת ולא משום זבה. שהרי לא ראתה דם ג' ימים.

ב. לא הולידה ולד, אבל ראתה דם בפתיחת הרחם, ונמצא שהיא זבה ולא יולדת.

ג. ראתה דם בלידת ולד, ונמצא שהיא גם יולדת וגם זבה.

ד. היא לא ילדה ולד ולא ראתה דם, ונמצא שאינה יולדת ואינה זבה.

ולפיכך, הרי היא טמאה בטומאת יולדת שבועיים מספק, שמא הפילה ולד נקבה. וכמו כן כל זמן שתראה דם הרי היא בספק זבה, ואינה יכולה להטהר אלא לאחר שתספור משפסק הדם, שבעה ימים נקיים.

וכמו כן מביאה קרבן והוא ספק קרבן זבה, ספק קרבן יולדת, וספק חולין, ולכן אינו נאכל!

וחידוש נוסף מחדשת הברייתא: וימי ספק לידתה שאין רואה בהן דם, עולין לה לספירת זיבתה! ומוכח מכאן, שעל אף שיש צד של ספק שהיא גם יולדת וגם זבה, בכל זאת עולים לה ימי טומאת לידה לספירת ז' נקיים.

אמר רב פפא: אין ראייה מברייתא זו. כי שאני התם, כיון דאיכא למימר יולדת זכר היא, ובכל זאת יושבת מספק י"ד ימי טומאה, הרי וכל הני שבעה יתירי דקיהבינן לה, סלקי לה לספירת זיבתה! מכיון ששומרת את ימי טומאת הלידה של נקבה רק מספק, יכולה היא לספורם גם בתורת ז' נקיים לזיבתה.

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא: וכי רק ביולדת זכר איכא לספוקי, וביולדת נקבה ליכא לספוקי?

והרי יתכן שילדה נקבה ואז גם שבעת הימים האלו הם ימי טומאת לידה, וכיצד היא יכולה למנות אותם, לדעתך, כימי ספירת ז' נקיים אם לא נאמר שאפשר תמיד למנות אותם לספירת ז' נקיים!?

אלא לאו שמע מינה עולין לה ימי טומאת

לידתה שאינה רואה בהם דם לספירת שבעה נקיים של זבה.

ומסקינן: אכן שמע מינה:

וממשיכה הגמרא להביא את המשכה של הברייתא בעמוד הקודם:

ואם היה סדרה של האשה תשעה ימים טמאין ותשעה ימים טהורין, משמשת שמונה ימים מתוך שמונה עשר יום.

שהרי לאחר שננכה מתשעת הימים הטמאים את שבעת ימי הנדה ישארו רק שני ימי זיבה, והיא צריכה לשמור את היום הבא כדין שומרת יום כנגד יום, ונשארו לה שמונה ימים מותרים, ולעולם היא לא תהיה זבה גדולה.

ולאחר שתחזור ותראה לאחר שעברו שמונה עשר יום מתחילת הראיה הראשונה הרי שוב מתחילים ימי הנדה, וחוזר הדין כמו במחזור הראשון וכן לעולם.

ואם היה סדרה עשרה ימים טמאין ועשרה ימים טהורים, ימי שימושה כימי זיבתה.

שמתוך עשרת הימים הטמאים שבעה הם ימי נדה ושלושה ימי זיבה. ומתוך עשרת הימים שבעה הם ימי ספירת שבעה נקיים ושלושה ימים מותרים בתשמיש.

וכן למאה.

שבעה מתוך מאה ימי הטומאה הם ימי נדה ותשעים ושלושה הם ימי זיבה, וכמו כן שבעה מתוך הימים הטהורים הם ימי ספירת שבעה נקיים ותשעים ושלושה יום מותרים בתשמיש. נמצא שכמספר הימים שבהם היא זבה, כך מספר הימים שבהם היא טהורה. וכן לאלף.

פרק דם הנדה

מתניתין:

ואינו יכול להשרות ולחזור לכמות שהיה
טהור מלטמא בכזית.

גמרא:

מנא הני מילי שדם נדה מטמא מגעו
ומשאו? אמר חזקיה, דאמר קרא "והרהר
בנדרתה", מדורה כמותה, מנה היא מטמאה אף
מדורה (2) מטמאה.

שואלת הגמרא: אשכחן לה, דם יבש מנלן?
אמר רבי יצחק: אמר קרא "יהיה", בהוייתו
יהא. שואלת הגמרא: ואימא הני מילי בלח
ונעשה יבש, יבש מעיקרא מנלן?

וכי תימא הכי נמי, דיבש מעיקרו אינו
מטמא —

דם הנדה ובשר המת מטמאין ומטמאין
יבשין⁽¹⁾ אבל הזוב טיפות זרע היוצאים מן
הזב והניע — הרוק של הזב היוצא ע"י
שיעול, או ליחת החוטם. והרוק של הזב,
והשרין והנבלה והשכבת זרע מטמאין לחין
ואין מטמאין יבשין. ואם יכולין להשרות
ולחזור לכמות שהן היינו, שיכולים ע"י
שריה במים לחזור להיות לחים כפי שהיו.
מטמאין לחין ומטמאין יבשין.

וכמה היא שרייתם? שאם חוזרים בשרייה זו
לכמות שהיו דינם כלחים!?

בפושרים מעת לעת בשרייתם במים פושרים
מעת לעת. רבי יוסי אומר בשר המת יבש

הדם עצמו מטמא במגע ובמשא, הרי לפי הטעם
הזה לדם נדה של מצורעת יש צורך בלימוד מן
הכתוב שיטמא, כיון שהדם של המצורע אינו
הגורם לטומאת המגע והמשא של המצורע, אלא
היותו מצורע מביאו לטומאה זאת. עיין
בדבריהם. וראה פתחי נדה שהקשה, ממה
שמרבים לעיל [לד ב] דם טהרה של מצורעת
שטמא, ואם כן עדיין יקשה, למה לי קרא לדם
נדה של מצורעת שטמא, והרי לא גרע דם נדה
של מצורעת מדם טהרה שלה, שהוא מטמא.

עוד הביא להקשות, הרי גם במצורעת גורם
הדם נידות לטומאה, כגון לתשיש המטה,
שהרי מצורעת שאינה נידה מותרת בתשיש [לד
ב]. ועוד, דדם נדה מטמא בועלה טומאת ז',
ולטומאת משכב ומושב, דבר שאינו נוהג
במצורעת. ומתוך, שכוונת התוס' לומר שאין דם
הנדה גורם לטומאת משא, ובעל נדה אינו

1. ראה חזו"א [י"ד ק"כ ד] שמתפק בדם נדה
אם טומאתו היא מדיני הנדה, טומאת מעיינות,
ולפי הצד הזה יהא דמה טמא אף אם יצא הדם
בשפופרת, וכדומה, על אף שהיא עצמה אינה
נטמאת בראייה באופן הזה. או שטומאת הדם
אינה טומאת מעיינות, אלא היא טומאה עצמית,
כמו קרי [ועל אף שהקרי אינו מטמא אלא
בנגיעה, כאן יש גזירת הכתוב לטמא אף במשא],
ולפי הצד הזה הדם אינו מטמא אלא באופן
שהיתה כאן ראייה המטמאת את האשה בטומאת
נידה.

2. ראה תוס' [ד"ה דם הנדה] שהעירו, כיון
שעל פי הגמרא לעיל [לה א] יש טעם נוסף שדם
נדה יטמא מגעו ומשאו, בלימוד של קל וחומר,
שאם הדם, שהוא הגורם שהאשה תהא נדה,
גורם לה שתטמא במגע ובמשא, כל שכן שיהא

טומאת "משכב ומושב" — לטמא אדם לטמא בגדים שעליו.

ודין הוא שתטמא כן, מלימוד של קל וחומר:

ומה זב, שאינו מטמא בביאה, שאם נכנס אדם לבית שהזב נמצא שם הוא אינו נטמא — בכל זאת הוא עושה טומאת משכב ומושב, לטמא אדם לטמא בגדים.

אבן מנוגעת, שמטמאה בביאה, את הנכנס לבית שהאבן נמצאת בו — אינו דין שמטמאה טומאה חמורה כטומאת "משכב ומושב" — לטמא אדם לטמא בגדים!

תלמוד לומר "אשר ישכב עליו הזב", לומר לך: הזב מטמא טומאת משכב ומושב, ולא אבן מנוגעת! (4)

ודייקנין: טעמא — דמעטיה קרא, הא לאו הכי מטמאה אבן מנוגעת את הנטמא לעשותו אב הטומאה כדין טומאת משכב ומושב.

ומינה אתה למד: לאו, מי אמרת: הזב — ולא אבן מנוגעת.

הכא נמי אמר קרא בזבה: "אשר היא

ותו(3), הא דתנן: המפלת כמין קליפה או כמין עפר אדום או כמין שערה אדומה, או כמין יבחושין אדומים — תטיל את מה שהפילה למים. ואם נמוחו — הרי הם דם טמא! ומוכח דדם יבש מעיקרו גם הוא טמא לכשנימוח. והדרא איבעיא לרוכתיה — מנלן הא?

"דם יהיה זובה" — רבויא הוא.

והוינן בה: ונימא: אי מה היא, הזבה עצמה — עושה משכב ומושב לטמא אדם ולטמא בגדים, אף דמה נמי — עושה, מטמא את הנוגע בו בטומאה הדומה לטומאת משכב ומושב, שהיא חמורה כדין אב הטומאה, לטמא אדם ולטמא בגדים שעליו?

ותמהינן: אטו דמה — בר משכב ומושב הוא?

ודחינן לתמיהה: ולמעמיד, וכי אבן מנוגעת בנגע צרעת בת משכב ומושב היא, עד דאיצטריך קרא למעוטי שלא תטמא האבן את הנטמא ממנה בטומאה של אב הטומאה כמו שמטמא משכב ומושב?

דתניא: יכול תהא אבן מנוגעת עושה

שם, ובתוס' הרא"ש.

4. בחידושי הר"ן ביאר הפשט בגמרא משום שאבן מנוגעת לאו "בר מושב ומשכב" היא, ממעטינן לה מדכתיב "הזב", דאי לאו הכי, מנלן דלמעוטי אבן המנוגעת אתה? וכן ביאר בהמשך מיעוט הגמרא בדם הנדה. אמנם נראה, שהתוס' לא סוברים כן, משום שהקשו [בד"ה יכול] על הקל וחומר שבגמרא, מת יוכיח, שמטמא בביאה

מטמא במשא, ראה תוס' להלן [עא ב].

ובעיקר נידון התוס' ראה בתשובות רעק"א [פא] שהעיר, שאם נאמר כי דם בלא הרגשה טמא אף שהאשה טהורה, ואפילו למאן דאמר מקור מקומו טהור, יכלו התוס' לתרץ דאיצטריך קרא כדי לטמא דם בלא הרגשה, שאינו גורם שום טומאה לאשה.

3. פירשנו לפי תירוץ א' בתוס' ד"ה [ותו] ראה

יושבת עליו" — היא, ולא דמה!⁽⁵⁾

נה-א נדה מטמאת את הנושא אותה. וכן מטמא דם נדה את הנושא אותו.

הטומאה מהמשא אינה נהיית רק בנשיאה

בפועל, אלא גם אם הנדה או דמה נמצאים על אבן רגילה [שדרכה של האבן הזאת להנשא], ומתחתיה של האבן נמצאים כלים או בגדים הרי הם נטמאים בטומאת משא, כדין נושא נדה או דמה — בדרגת ראשון לטומאה. [והאבן עצמה אינה טמאה!]

ואינו עושה מושב ומשכב. ועוד, מצורע גופיה, דעת ר"ת היא שאינו עושה מושב ומשכב אלא לטמא אוכלין ומשקין. ומתמצים התוס', שגם מצורע ומת ממעטינן מקרא ד"הזב", כדמסקינן הכא. ולביאור הר"ן זה אינו, שהרי מצורע שייך בו משכב ומושב.

ודעת ר"ת שמצורע אינו עושה משכב ומושב לטומאה חמורה, אך לטומאה קלה של אוכלין ומשקין הוא מטמא. וראה תוס' הרא"ש שתירץ כמו התוס', והוסיף, שאבן מנוגעת נמי עושה משכב ומושב לטמא אוכלין ומשקין, ולא ממעטינן מ"והזב" אלא מטומאה חמורה. [וכן נראה מהתוס' להלן ד"ה אף].

ולכאורה, לדעת הר"ן שהמיעוט לאבן מנוגעת ולדם הנדה הוא משום שלא יתכן בהם מושב ומשכב, אי אפשר לחלק בין טומאה חמורה לטומאה קלה, כיון שלא נתפס עליהם כלל שם משכב ומושב.

ויתכן לומר, שהרי שיטת ר"ת [בתוס' עירובין כז א ד"ה כל] היא שאף דבר שאינו ראוי למושב ומשכב שנתמעט מתורת משכב ומושב, לא נתמעט אלא מטומאה חמורה, אך עדיין מטמא טומאה קלה של אוכלין ומשקין. ויתכן שהביאור הוא, שיסוד טומאת משכב ומושב דזב אינו משום קבלת טומאה מן הזב, אלא עצם היותו משכב ומושב הזב גורם לו טומאה עצמית, ולפיכך הוא אב הטומאה כמו הזב, ולכן אינו יורד בדרגת הטומאה, ואינו כמו כל דבר המקבל טומאה שיוורד בדרגת הטומאה מהדבר המטמא אותו.

אך אפשר שכל זה אמור רק ביחס לטומאה החמורה שלו, אך כלפי הטומאה הקלה, אין צורך לומר שיש לו שם טומאה עצמית, כי גם אם הוא מקבל טומאה, הרי דינו הוא שטמא אוכלין ומשקין כשאר הנטמאין, ואם כן, יתכן שדברי ר"ת שבכדי להיטמא בטומאת מושב ומשכב צריך שיהא ראוי לכך, זה רק כלפי שם הטומאה העצמי של משכב ומושב, דבעי שיקרא "משכב הזב", אבל להיות נטמא בכלל מושב ומשכב כשאר הנטמאין אין צורך שיהא ראוי להיקרא משכב. ולפיכך סובר ר"ת כי אף דבר שאינו ראוי למשכב נטמא להיות מטמא בטומאה קלה של אוכלין ומשקין. ולפי זה יש לומר כן אף בדעת הר"ן.

5. פירש"י שאף שאין דמה עושה משכב אב הטומאה, אבל מטמא הוא את שתחתיו משום משא להיות ראשון. ומבואר מדבריו שטומאת משא אינה רק באדם אלא גם באבן ובכלים. ובגליון הש"ס לרעק"א ציין לדברי רש"י בשבת [פג ב ד"ה כרעו] שאין טומאת משא נוהגת אלא באדם. וראה בתוספתא [זבים ה'] והובאה בר"ש [שם ה' א'] שאין לך דבר שאין בו רוח חיים מטמא בהיסט, ראה שם הגהות הגר"א. ולדברי רש"י בסוגיין צריך לומר שדין זה הוא רק בהיסט, שיסוד טומאתו הוא על ידי שמנידו ממקומו, ובהיסט על ידי כלים אין זה מכוחו, אבל במשא, שיסוד טומאתו הוא זה שהדבר על גביו, שפיר מטמא אף דבר שאין בו רוח חיים.